

23. Хайек Фридрих Август фон. Пагубная самонадеянность. Ошибки социализма. – М.: Изд-во «Новости» при участии изд-ва «Catallaxy», 1992. – 304 с.
24. Alcock C., Daly G., Griggs E. *Introducing Social Policy*. 2nd Edition. – London, 2008. – 576 p.
25. Новгородцев П.И. Введение в философию права: Кризис современного правосознания / РАН. Ин-т государства и права. – М.: Наука, 1997. – 269 с.
26. Gosta Esping-Andersen. *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1990. – P.167.
27. Rosanvallon Pierre. *La nouvelle question sociale. Repenser l'État providence*. – Seuil, 1981. – P.83.
28. Лукашева Е.А. Человек, право, цивилизации: нормативно-ценностное измерение. – Москва, 2011. – 384 с.
29. Казакевич А. Идеология христианской демократии // Ровдо В., Чернов В., Казакевич А. *Мировые политические идеологии: классика и современность*. – Минск: Тонпик, 2007. – Гл. 6.
30. Atkinson A. B. *Incomes and the Welfare State*. – Cambridge University Press, 1995. – P.116.
31. United Nations Development Programme (UNDP) (2003). «Human Development Indicators». *Human Development Report 2003*. New York: Oxford University Press.
32. Mahmud Rice James, Goodin Robert E., Antti Parpo. *The Temporal Welfare State: A Crossnational Comparison Journal of Public Policy* September–December 2006 N26 (3): 195–228.
33. Sinn Hans-Worner. *A Theory of Welfare State // The Scandinavian Journal of Economics*. – 1995. – Vol. 97 (4). – Dec. 1995.
34. Конституція України: Офіційний текст: Коментар законодавства України про права людини і громадянина. – Київ 2003. – 383 с.
35. Васькович Й. Проблеми й перспективи становлення і розвитку правової держави в Україні // *Право України*. – 2000. – №1 – С.32–35.
36. Тацій В.Я. Людина і правова держава: проблеми взаємовідносин і взаємодії // *Вісник Академії правових наук України*. – 2009. – №2(53). – С.7.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА НА ВИНОРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Бугара А.М., здобувач

Південний філіал Національного університету біоресурсів і природокористування України «Кримський агротехнологічний університет», Україна

Нестримний бурхливий розвиток світових процесів глобалізації визначає потребу забезпечення позитивних тенденцій в економічному розвитку України, де увага економічної політики держави має бути спрямована не тільки на макроекономіку, а й на підприємства, господарське функціонування яких повинно здійснюватись відповідно до критеріїв ринкової ефективності.

Адже успішне протікання макроекономічних процесів не можливе без ефективного функціонування виробництва, в тому числі і виноробних підприємств. Забезпечення економічної стійкості особливо в умовах кризових трансформацій ринкового середовища будь-якого господарського утворення можливо тільки шляхом підвищення ефективності виробництва, що дає змогу забезпечити конкурентоздатність продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Розуміння гостроти і актуальності проблеми ефективності виробництва, необхідність нових підходів до її вирішення вимагає розробки науково обґрунтованих теоретичних та методологічних основ визначення ефективного розвитку виноробних підприємств. Тому сучасна розробка проблеми підвищення ефективності виноробного виробництва України матиме як наукове, так і практичне значення, оскільки безпосередньо пов'язана з підвищенням добробуту і підприємств, і галузі, і країни в цілому.

Окремі аспекти проблем ефективності виробництва виноробних підприємств знайшли відображення в роботах Н.Н. Заяць, О.А. Іванілової, О.М. Литовченко, М.Х. Корецького, В.Т. Косюри, Р.В. Кружкової, І.А. Петренко, П. Саблука, В.О. Точиліна, О.В. Ульяновченка, О.М. Шестопаля.

Разом з тим актуальними залишаються дослідження питань теоретичних, методологічних, методичних та практичних аспектів підвищення економічної ефективності виробництва виноробних підприємств з урахуванням їх специфічних особливостей.

Метою статті є розробка та обґрунтування теоретичних, методичних та практичних засад підвищення ефективності виробництва виноробних підприємств в умовах кризових трансформацій і фінансово-економічної нестабільності.

Економічна ефективність функціонування виноробних підприємств формується на всіх цих стадіях сукупного виробничого процесу та проявляється у трьох аспектах: ефективності ресурсів (витрат), ефективності технологій і інституціональній ефективності.

Характерною ознакою виноробних підприємств є ланцюгова залежність його галузей у виробничих циклах, наявність ринкових, ресурсних, технологічних, регіональних, економічних зв'язків. Основною функцією цих підприємств є виробництво виноробної продукції, а тому узагальнюючий критерій ефективності функціонування промислового виноробства замикає всю складну багатомірну систему економічних взаємодій і є своєрідним індикатором наявності (або відсутності) ознаки технологічного лідерства всього комплексу.

Використання методичного підходу щодо визначення взаємозалежності ефективності виробництва виноробних підприємств від інтегральної продуктивності ресурсів виробництва зумовлює, що інтегральний критерій економічної ефективності виробництва – це показник, в аналітичній конструкції якого повинен бути відображений кінцевий результат роботи підприємства у співвідношенні із сукупними витратами, які цей результат викликали. Тому, зміст категорії та сутність поняття «ефективність виробництва» підприємства в умовах кризових трансформацій розглядається як показник інтегрованої економії витрат сукупної праці з метою отримання корисного ефекту, що відображує рівень якості господарювання та є формою вираження виробничих відносин.

Якщо критерій економічної ефективності виноробних підприємств відображає стан і динаміку процесу підвищення економічної ефективності виробництва, то більш всебічну характеристику ефективності використання витрат сукупної праці, а також виробничих ресурсів покликана забезпечити повносистемна інтегральна економічна оцінка ефективності виноробних підприємств, яка включає комплексний блок показників ефективності виноробства – кінцевої техніко-технологічної стадії спільного агропромислового виробничого процесу.

Основними рисами системи показників є те, що визначальна роль в техніко-економічних результатах господарської діяльності належить продуктивному потенціалу; похідний характер показників, що визначають рівень економічних взаємовідносин, в тому числі доходу, прибутку і рентабельності, від показників кумулятивної ресурсомісткості продукції системи виноробства.

Багатофакторність підвищення економічної ефективності виробництва виноробної продукції, різноспрямованість та різновеликість її компонентів передбачає необхідність здійснення факторного аналізу. Тому критерій ефективності не може замінити собою систему окремих показників, а становить основу цієї системи.

Визначальними методологічними та методичними підходами до оцінки впливу організаційно-економічних факторів на ефективність розвитку виноробства в умовах кризових трансформацій є відзекалювання рівня ефективності виробництва в цілому та рівня ефективності використання окремих видів спожитих ресурсів, охоплення як натуральних, так і вартісних аспектів, відображення специфіки підприємства на основні сполучення, поєднання показників ефективності.

Загальна стратегія аналізу економічної ефективності виробництва підприємств пов'язується з аналітичною структурою ознак системи, з рівнями їх узагальнення, з системами показників в динаміці, технологічному або регіональному відношенні, а також з урахуванням формування вартісних результатів діяльності системи.

Система показників у виноробстві дає уявлення не тільки про рух поточних витрат сировини, матеріалів, паливно-енергетичних, трудових, фінансових ресурсів, але й про

єдинократові витрати на створення основних та поповнення оборотних засобів, які переносяться у процесі виробництва на вартість виробленої продукції. Серед показників є узагальнюючі, які характеризують використання ресурсів та витрат в цілому по галузі, відображають інтегральну оцінку рівня ефективності виробничої промисловості та факторні, які відображають рівень використання окремих видів матеріальних ресурсів, робочої сили, основних та оборотних засобів, капітальних вкладень, використання в процесі виробництва науково-технічних та техніко-технологічних нововведень тощо.

Система показників економічної ефективності виноробства – це компонент інтегральної системи показників економічної ефективності господарської діяльності виноробних підприємств, який являє собою комплексний економічний інструментарій щодо об'єктивного відображення та оцінки рівня економічної ефективності виробництва виноробної продукції, тенденцій та закономірностей її зміни, віднаходження резервів та можливих шляхів зростання.

Аналіз показників ефективності виноробних підприємств свідчить, що рівень продуктивності праці у виноробстві поступово підвищується, проте водночас має місце негативна тенденція невпинного зниження приросту продуктивності праці в розрахунку на 1% приросту її фондоозброєності (в 2012 році по відношенню до 2008 року показник склав 0,648), а про переважно екстенсивний режим розширеного відтворення стверджує співвідношення коефіцієнтів оновлення і вибуття основних фондів, що зумовлено багатьма об'єктивними факторами, серед яких зростання вікових характеристик діючих фондів.

За аналізований період спостерігається тенденція зменшення частки матеріальних витрат в обсязі сукупних витрат з реалізованої продукції. Водночас відбувається зростання рівня матеріаловіддачі, який за цей період підвищився на 12,3%. Низька ефективність використання матеріальних ресурсів у виробництві вин, обумовлена довготривалим зниженням технологічних характеристик виноградарських ресурсів, зростанням цін та тарифів на енергоносії, транспортні послуги, що має вирішальний вплив на зростання матеріало-, енерго-, працевитрат.

Спостереження економічної динаміки індикатору балансової прибутковості свідчить, що у виноробних підприємствах відбувається процес поступового, все більш домінуючого та безперервного зниження його рівня: у 2012 р. – на 64,4% по відношенню до 2008 р., у 2011 р. – на 46,7% відносно базового року, що визначається зростанням інтегральної витратоємкості виробництва (співвідношення сукупних витрат та обсягу виробленої продукції і є оберненим показником щодо інтегрального критерію ефективності виробництва). Отримані аналітичні оцінки свідчать, що існують доволі значні резерви зростання ефективності виробництва.

Формування інноваційної моделі розвитку виноробного виробництва відрізняється від традиційних галузевих схем специфічністю розподілу витрат та отримання доходів у виноробстві (визначення ефективності витрат на одиницю продукції). В результаті розподілу факторів виробництва, ресурси формують залишковий дохід рентного походження – ренту, яка є узагальнюючим показником економічної ефективності виробництва винопродукції і повинна бути нормована за ознаками продуктивності, як і норма прибутку на інвестиції, що є більш придатним для завдань прогнозування інвестицій з інноваціями.

Дохід, який отримано завдяки впровадженню інновацій та зменшенню витрат, є залишковим факторним рентним доходом виноробних підприємств. Тобто, ренту можна збільшити за рахунок підвищення інтенсивності продуктивних витрат, або через зменшення постійних витрат за рахунок ефекту масштабу господарства, раціоналізації інвестицій та інновацій, тобто оптимізувати витрати з урахуванням критичної ефективності у виноробних підприємствах, де ринкова ціна є ключовою ознакою процесів відтворення продуктивних сил.

Кожне виноробне підприємство повинно при виборі оптимального напряму використання продукції орієнтуватися не тільки на наявні виробничі потужності та господарські умови, що склалися, але і прагнути до освоєння нових ринків збуту,

розширення асортименту продукції, та технічно-технологічного оновлення виробництва основи наукових досягнень та потреб зростаючого ринку.

Стратегічні напрями системної інноваційної модернізації виноробства необхідно спрямувати на розробку ефективної системи впровадження науково-технічних розробок, використання сучасних технологій автоматизованого потокового виробництва із замкнутим циклом, комплексну енергоощадну механізацію та автоматизацію виробництва, впровадження ресурсозберігаючих високоефективних технологій, впровадження мало- і безвідходних технологій, використання альтернативних джерел енергії, маркетингові заходи, впровадження комплексної і глибокої переробки продукції виноградарства.

Заходи по впровадженню всебічної галузевої інтеграції і створення агропромислових об'єднань, дають можливість підвищити ефективність функціонування окремих учасників виноробного виробництва. Понад 90% винограду направляється на промислову переробку на вино, виноматеріали і соки. Тому сама економіко-технологічна логіка розвитку виноградарства сприяє більш органічному і природному становленню різних форм агропромислової інтеграції, зокрема: агропромислових підприємств, спеціалізованих агропромислових об'єднань, в яких в єдиному технологічному циклі синтезується вирощування, промислова переробка, зберігання та реалізація продукції.

Для модернізації виноробного виробництва за напрямом впровадження інновацій в умовах обмеженого ресурсного забезпечення доцільно залучення принципів мережево-кластерного підходу, де вузли сформованих мережних систем розвитку агропромислових кластерів у вигляді виробників та споживачів інновації разом з фінансовими та науковими центрами мають підтримувати активну конкуренцію та інноваційний розвиток поширюваних новітніх розробок за принципами реалізації горизонтального і вертикального інтегрованого зростання у виноробному виробництві.

Основним напрямом підвищення ефективності функціонування та розвитку виноробних підприємств є вдосконалення механізму державного регулювання. Для ефективного розвитку виноробних підприємств в умовах глобалізації необхідно: гармонізувати загальні (міжгалузеві) та спеціальні (галузеві) державні регулятори та систему управління до відповідних регуляторів та систем управління, правил та торгових режимів розвинутих ринкових країн, світової організації торгівлі, а у перспективі до спільних механізмів відносин в країнах ЄС. Сукупність взаємозв'язаних законодавчо-нормативних, організаційно-господарських, агротехнологічних підсистем, регулюючих виробництво, якість, транспортування, зберігання та оборот продукції, утворюють комплексну модель ведення виноробства.

Тенденції розвитку виноробних підприємств потребують пошуку резервів інвестування всередині системи «виробник винограду – завод первинного виноробства – завод вторинного виноробства». Розподіляти прибуток в цьому ланцюгу пропонується пропорційно величині витрат, які здійснюються кожною ланкою виробництва готової продукції. Для визначення чистих витрат кожного етапу (крім виноградарів) необхідно зменшити їх на вартість сировини і величину прибутку.

Висновки. 1. Здійснено повносистемну оцінку сучасного стану ефективності виробництва виноробних підприємств, яка відрізняється більш повною комплексністю врахування її складових, а саме: сфери виробництва, сфери організаційно-управлінського механізму, сфери реалізації, що можна відобразити через інтегровану класифікаційну структуру факторів ефективності виробництва.

2. На основі комплексного поєднання виробничих, галузевих і міжгалузевих підходів та інтересів визначені резерви та обґрунтовані основні напрями і шляхи підвищення ефективності виробництва виноробних підприємств. Оцінка ефективності залучення ресурсного комплексу (природно-ресурсного та людського потенціалу), а особливо основних фондів та живої праці, вказує на резерви подолання ресурсоемкісного екстенсивного характеру виноробного виробництва.

Використані джерела:

1. Гаркуша О.М. Формування ефективного виноробного підкомплексу АПК України / О.М. Гаркуша. – Миколаїв: МДАА, 2001. – 281с.
2. Горбачов В.С. Щодо основних напрямків створення вискоєфективного виробництва виноробної продукції / В.С. Горбачов // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2004. – №4. – С.143–146.
3. Кулешова Г.М. Асортимент виноградарсько-виноробної продукції і конкурентоспроможність підприємств / Г.М. Кулешова // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2004. – Випуск 3(27). – С.108–111.
4. Шибаніна О.В. Агропромислова інтеграція – важливий напрям сталого і конкурентоспроможного розвитку виноробного під комплексу / О.В. Шибаніна, О.В.Короткова // Економіка АПК. – 2009. – №2. – С.25–28.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ УПРАВЛЕНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМИ РЕСУРСАМИ В ТРУДАХ СОЦИАЛЬНЫХ ПСИХОЛОГОВ

Бушueva Т.Н., к.п.н., доцент

Челябинский институт (филиал) ФГБОУ ВПО

«Российский государственный торгово-экономический университет», Россия

В современной экономической теории ключевая роль человеческого фактора в экономическом развитии считается общепризнанной. Для современных исследователей в разряд первоочередных задач выдвигается выявление путей повышения эффективности управления человеческими ресурсами. Свидетельством тому служит лавинообразный рост числа диссертационных исследований, посвященных обозначенной тематике.

В многочисленной научной литературе высказываются мнения о том, что роль человеческой составляющей в повышении эффективности и обеспечении конкурентоспособности современной организации возрастает с темпами более высокими, чем у остальных факторов производства. Ученые подчеркивают, что организационный прогресс основан, прежде всего, на результатах живого труда, его качестве, умноженном на интенсивность и творческий потенциал сотрудников. Одним словом, научное сообщество прилагает все усилия, чтобы доказать представителям бизнеса необходимость и полезность нового подхода к управлению человеческими ресурсами.

Однако опыт хозяйственной деятельности отечественных предприятий показывает, что решение проблем развития человеческих ресурсов и по сей день не получает должного внимания со стороны руководства организаций. Не получая ожидаемого экономического эффекта, большинство руководителей придерживается стратегии минимизации издержек в развитие и эффективное использование персонала. В результате некомпетентного руководства человеческий ресурс на современных отечественных предприятиях зачастую не воспроизводится, а растрачивается.

Сказанное выше можно истолковать в том смысле, что кажущаяся очевидной для ученых необходимость осуществления вложений в развитие человеческих ресурсов оказывается весьма спорной для практиков, следовательно, требует дополнительного обоснования. Ведь далеко зашедший кризис любой практики выражается, как правило, в кризисе теории, оправдывающей эту практику.

Анализ научной литературы, посвященной проблемам управления ключевым экономическим фактором, показывает, что в основном внимание ученых концентрируется на организационно-управленческих и финансовых механизмах процесса. При ближайшем рассмотрении авторефератов диссертаций соответствующей тематики (всего было проанализировано 16 авторефератов) оказалось, что в подавляющем большинстве случаев (92% от общего числа) в работах отсутствуют ссылки на труды ученых в области экономической психологии или смежных отраслей знания в качестве методологической базы. Выявленный факт позволяет заключить, что чаще всего социально-психологические закономерности в регулировании вопросов управления человеческими ресурсами